

Høringsvar vedr.

”Den gode inklusion”

August 2011

Inklusion er en af tidens store samfunds- og skolepolitiske udfordringer. Rudersdal Kommune har udarbejdet ”Den gode inklusion”, hvor kommunens 4-årige inklusionsprojekt beskrives.

”Den gode inklusion” har været i høring – og i lærerforeningen har vi udarbejdet et mere indholdsrigt høringsvar end vi plejer, fordi vi synes, det er så vigtigt et område.

Vi har valgt at udsende høringssvaret i håbet om at det kan medvirke til en god og bred debat. God læsning.

Venlig hilsen
Rudersdalkredsen

Rudersdalkredsen

Danmarks Lærerforening, kr. 026
Kongevejen 391, 2840 Holte
Tlf.nr. 4541 3838
Mail: 026@dlf.org

What we know about successful School Leadership

That is, leaders influence student learning by helping to promote vision and goals, and by ensuring that resources and processes are in place to enable teachers to teach well.

Seven Strong Claims About Successful School Leadership, National College for School Leadership, 2006

Indhold:

Indhold

Inklusion

Faglighed

- Hvad foregår der, når en lærer underviser?
- Udfordringer
- Muligheder

Pædagogisk-Psykologisk Rådgivning

Hvilke ændringer medfører inklusion?

At ekskludere for at inkludere

Implementering – det skal virke i praksis

Hørings svar - inklusion

Inklusion

”Inklusion er et menneske- og samfundssyn og ikke en metode eller et koncept.” (Den gode inklusion, s. 10)

Formålet med Rudersdal Kommunes inklusionsprojekt er: ”...at færre børn og unge udskilles til specialtilbud, således at så mange som muligt forbliver i fællesskaberne i dagtilbud, skole og fritidstilbud.” (Den gode inklusion, s. 4)

Rudersdalkredsen bakker op om det 4-årige inklusionsprojekt ”Den gode inklusion” og støtter varmt det menneske-/samfundssyn, som inklusionsprojektet er udtryk for.

I skolen skal alle elever lære alt det de kan – og lidt til! Det gælder ikke mindre i den inkluderende skole. Derfor er det også vigtigt at have et stort fokus på lærernes/børnehaveklasseledernes didaktiske faglighed.

Når vi som fagforening for lærere/børnehaveklasseledere og PPR-medarbejdere udtaler os om inklusionsprojektet, må vi altså hele tiden have for øje, at det skal være til gavn for alle elever, at de går i skole i et inkluderende skolevæsen.

Samtidig skal vi som fagforening være med til at sikre et godt arbejdsmiljø og fastholde skolen som en attraktiv arbejdsplads.

... det skal være til gavn for
alle elever, at de går i skole
i et inkluderende skolevæ-
sen. [Rudersdalkredsen]

Dette høringssvar skal derfor

(– med hovedvægt på undervisningsperspektivet):

- Bakke op om inklusionstanken
- Beskrive lærernes/bh.kl.ledernes didaktiske faglighed
- Pege på udfordringer, stille spørgsmål og foreslå muligheder
- Have fokus på arbejdsmiljøet

Kan inklusion finde sted, uden at der sker ændringer i den skole, vi kender i dag?

Nej, det kan ikke lade sig gøre.

Hvordan sikrer vi, at skolen bliver gearret til at klare opgaven?

Rudersdalkredsen

Når et undervisningsforløb lykkes, så er det, fordi det bygger på den didaktiske trekant. Så er det, fordi læreren har haft fokus på samspillet mellem fagstoffet, elevgruppen og sig selv som lærer.

Lektor i interkulturelle læringsprocesser på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Christian Horst. Citat Folkeskolen, juni 2008.

”Men det, der tæller, er, at lærerne er gode til deres fag. De skal dog ikke kun være eksperter i faget, de skal samtidig være eksperter i at undervise i faget. Hvis lærerne har en sådan stærk faglig baggrund, viser forskningen, at de giver eleverne mere komplekse og udfordrende opgaver,” siger Jens Rasmussen, der bl.a. har rådgivet Globaliseringsrådet om værdien af lærernes kompetencer.

Citeret i artikel i Berlingske d. 17. juni 2011

Faglighed

Hvad foregår der, når en lærer underviser?

For det første er der **eleverne**. Og de er vidt forskellige steder henne i forhold til motivation, intellektuel kapacitet, modenhed, sociale og relationelle kompetencer, motorisk udvikling, osv.

Dernæst er der **fagstoffet** – noget fagligt, der skal undervises i, så alle elever får udbytte af undervisningen.

Endelig er der lærerens **didaktiske faglighed**, der både dækker

- det ”rent **fag-faglige**”, fx trigonometri
- det **fag-didaktiske**: hvordan underviser jeg i trigonometri? (fx forskellige læringsstile, det sproglige/faglig læsning, kendte ”faldgruber”, osv.)
- Det **almen-didaktiske**: hvad kan jeg forvente intellektuelt, motorisk, modenhedsmæssigt, osv. af denne aldersgruppe (suppleret med lærerens kendskab til den konkrete elev-gruppe)

Der er visse steder opstået en kunstig skelnen mellem ”faglighed” og ”det sociale”. (”Skal eleverne sidde i rundkreds, eller skal de lære noget?” De skal selvfølgelig begge dele – samtidig!)

Problemet med at skelne på den måde er, at det ser ud som om undervisningsopgaven kan deles mellem forskellige professionelle.

Læreren kan undervise i det fag-faglige – og andre kan klare den sociale og relationelle dimension.

Sådan er det ikke!

Læreren har den professionelle, didaktiske viden, der gør, at hun kan undervise i sit fag og samtidig skabe den relation til de forskellige elever, der gør at de kan deltage i undervisningen – og blive udfordret. Derfor er det vigtigt, at det er læreruddannede, der underviser i folkeskolen. Og derfor er det vigtigt, at faglig støtte til enkeltelever/grupper af elever gives af læreruddannede.

Udfordring:

Der skal være reel mulighed for at undervisningsdifferentiere, så alle elever får udbytte af undervisningen.

Muligheder:

Tolærerordninger – den bedste mulighed for holddeling, inkluderende støtteforanstaltninger, faglig sparring, mv.

Lærerassistenter – det er vigtigt, at lærerassistentens rolle er klart defineret – og at de er et supplement til lærerens undervisning, ikke en erstatning for en lærer. Lærerassistenter kan fx ikke varetage specialundervisning.

Lærerassistenter kunne tænkes som i Gentofte, hvor lærerstuderende på 4. årgang var ansat som trainees. De lærerstuderende kan desuden være med til at ”udfordre” lærernes praksis, fordi der i selve trainee-jobbet ligger en indbygget forventning om, at man spørger ”sin lærer”: Hvorfor gjorde du sådan?

Resursepersoner – det er vigtigt, at læreren har mulighed for faglig sparring, så inklusion bliver et fælles anliggende.

Tydelig beskrivelse af organisationen – det er vigtigt, at ”...både almen- og specialtilbuds roller og relationer er klart beskrevet...” (Den gode inklusion, s. 12).

Det skal være meget tydeligt for den enkelte lærer, hvordan man kan få støtte – og hvilken støtte, der kan gives – når man opdager en elev i vanskeligheder.

Tid – det er vigtigt, at lærerne har tilstrækkelig tid til at tilrettelægge en differentieret undervisning, idet den enkelte klasse i et inkluderende skolevæsen vil have en større faglig bredde.

Efteruddannelse – det er vigtigt, at alle medarbejdere i skolen får relevant – og tilstrækkelig – efteruddannelse.

Derfor er det vigtigt, at det er læreruddannede, der underviser i folkeskolen. [Rudersdalkredsen]

Kronik: Folkeskolen i refleksionens spejlkabinet

Information, 24. juni 2011

...Handler det f.eks. om at inkludere elever med særlige behov i den almene folkeskole, opfordres lærere til at reflektere over, hvordan deres undervisningspraksis og forestillinger om læring er med til at fastholde elever i marginaliserede roller. Måske handler det ikke om at få urolige Peter til at sidde stille og arbejde koncentreret i undervisningssammenhæng, men om at ændre på, hvad vi forstår som en undervisningssammenhæng.

Hvor skal den foregå, hvor lang tid skal den vare, hvad skal den indeholde, og hvordan skal læreren tale til Peter? Og måske handler det ikke så meget om Peter, men om, at underviseren gennem refleksion skal lære at rumme en mere mangfoldig elevadfærd.

Refleksion handler altså om, at læreren skal forholde sig til praksis som en kompleks og foranderlig størrelse...

...Da Skolens Rejsehold fremlagde deres anbefalinger sidste forår, fremgik det, at skolen kan effektiviseres ved, at lærere bruger mere tid i klassen og mindre tid på møder. De aktuelle besparelser gør nu det til en realitet.

Samtidig betyder de mange skolesammenlægninger, at ledelsen ikke har samme overskud til at engagere sig i de enkelte lærerteams' konflikter. Det medfører dog ikke, at forventningerne til udbyttet af lærernes refleksive adfærd også er nedadgående.

Tværtimod. Vi er altså endt i en situation, hvor vi efterspørger refleksiv forandringskraft hos lærere, samtidig med at vi fratager dem en god bid af de ressourcer, som er allermost nødvendige for, at den kan blive realiseret...

Helene Ratner er ph. d.-studerende ved Center for Skoleledelse, Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, Copenhagen Business School.

Notat vedr. reorganisering og udvikling af Børn og Unge-området:

- Alt det, der virker, skal blive ved med det. Det betyder, at det nuværende faglige niveau skal fastholdes. Nye snitflader identificeres og udredes.
- Kommunen skal fortsat sikre, at børn og unge i vanskeligheder får den støtte, de har behov for.

Pædagogisk-Psykologisk Rådgivning (PPR)

Der foregår allerede et godt samarbejde mellem skolen og medarbejderne på PPR. Det er vigtigt, at alle PPR's funktioner og samarbejdsstrukturer bevares på det høje niveau, de allerede har.

Samtidig er det vigtigt at erkende, at inklusion ikke er "noget, der kommer". Det er her allerede!

Derfor skal både PPR-medarbejdernes og lærernes erfaringer inddrages i det videre arbejde med inklusion: Hvad er lykkedes? Hvad har manglet? Hvor er der ønske om/behov for ændringer i procedure? Hvordan sikrer vi, at inklusion er et fælles ansvar – ikke et individuelt anliggende for læreren?

Hvilke ændringer medfører inklusion?

Mange gange lyder noget enkelt på papiret – men når det skal implementeres, sker der uforudsete ting. Der skal være rum til, at den slags udfordringer kan løses.

Eksempel fra "virkeligheden": En femteklasse har to elever, der sidder i kørestol. Det giver meget få udfordringer i den daglige klasseundervisning (der er praktisk hjælp tilknyttet).

Udfordring: Natur/teknik-læreren vil gerne på ekskursion til det nærliggende vandhul og fange haletudser og kryb. Med en "almindelig" klasse kan det gøres på en dobbeltlektion. Med kørestolsbrugere kræver det længere tid. I sig selv ikke noget problem. Men hvor tager vi tiden fra? (Og hvis det kun er en enkelt gang, går det jo nok – men hvis det sker hver måned? Hver uge? Hver dag?)

Eksempel fra "virkeligheden": Mange elever har behov for forudsigelighed og faste rammer.

Udfordring: Hvordan harmonerer *faste rammer* med holddannelse, fleksibel skole, fleksibel og opbrydelig gruppe- og klasseinddeling, temauger, høj klassekvotient...?

... altafgørende, at medarbejdernes konkrete erfaringer bliver inddraget i det videre arbejde med inklusion...[Rudersdalkredsen]

At ekskludere for at inkludere

Rudersdal Kommunes skolevæsen har forskellige tiltag i forhold til elever med særlige behov, fx specialklasser, autismeklasse, særlig udskolingsklasse, læseklasser samt Egebæksskolen, der er kommunens heldagsskole.

Alle de ovennævnte klasser/skoler er en del af folkeskolen i Rudersdal. For de fleste elever i disse tilbud gælder, at eleven her kan få støtte til at ”vende tilbage” til en ”almindelig” klasse. Det er vigtigt at fastholde, at eleverne både skal have mulighed for at være ”specielle i det almindelige og almindelige i det specielle” (Den gode Inklusion, s. 13).

I dag anvender Rudersdal Kommunes skoler Reading Recovery (RR) i forbindelse med læseundervisningen i indskoling. Og der er forsøg i gang med Tidlig Indsats i Matematik (TIM). I begge tilfælde får enkelte elever undervisning væk fra klassen i henholdsvis læsning og talforståelse. De er ekskluderede i en kortere periode (typisk 20-30 minutter hver dag i 3 måneder) for bedre at kunne inkluderes senere i skoleforløbet.

Udfordring:

- Hvordan passer specialklasser og Egebæksskolen ind i billedet?
- Skal Reading Recovery bibeholdes?
- Skal enkeltelever have inkluderende støtteforanstaltninger? Alene?
- Er der andre områder, hvor man med fordel kan ekskludere i kortere eller længere perioder, for at sikre inklusion på den lange bane?

Implementering - det skal virke i praksis

Når arbejdet med inklusion skal virke i praksis, er der mange faktorer, der skal passe sammen. Erfaringerne med Den fleksible skole viser, at der er mange praktiske udfordringer, når 500 elever og 40-50 lærere skal kunne flytte rundt på personer, fag og tidspunkter – samtidig med, at et højt fagligt niveau med linjefagsuddannede lærere, adgang til faglokaler, samarbejde med resursepå personer osv. skal ”falde i hak”. Den slags logistiske udfordringer vil vi helt sikkert også se i inklusionsprojektet.

Det er derfor utrolig vigtigt at sikre implementeringen - det ”rent praktiske” – det er ofte dér, tiltag kan forvitte.

Den gode skole, s. 26:

Inklusion er ikke et mål i sig selv, og det enkelte barn skal inkluderes på de rigtige præmisser.

Det handler både om at kunne være her og i endnu højere grad at kunne lære her og om at få mulighed for en alsidig personlig udvikling.

Den gode skole, s. 13:

...gruppe- og klasseinddeling er fleksibel og opbrydelig,...

Den gode skole, s. 33:

The quality of an education system cannot exceed its teachers...

McKinsey & Compagny,
2009

Hørings svar - konklusion

Rudersdalkredsen bakker op om det fireårige inklusionsprojekt "Den gode inklusion".

Det er vigtigt, at medarbejderne inddrages i både videre planlægning, konkret udmøntning og evaluering af projektet.

Det er nødvendigt, at der er tilstrækkelige resurser i Rudersdal Kommunes skolevæsen.

Inklusion må aldrig blive et spareprojekt!

Økonomiske incitamentter til inklusion må aldrig gå forud for en løsning, der er til gavn for eleven.

God inklusion forudsætter et godt skolevæsen:

- God ledelse
- Læreruddannede lærere
- Nem adgang til resursepersoner (specialundervisningslærere, AKT-vejledere, skolebibliotekarere, undervisningsvejledere, it-vejledere, PPR-medarbejdere, m.fl.)
- Sparring med ledelse, kolleger og resursepersoner
- Efteruddannelse af lærere og børnehaveklasseledere
- Tæt skole-/hjemssamarbejde

God inklusion forudsætter et velfungerende tværfagligt samarbejde:

- PPR skal prioriteres højt
- Vi skal bevare den viden, der allerede nu ligger på fx Egebækskolen og i Dronninggårdklasserne (for autister)
- Der skal være en tydelig arbejds gang i forbindelse med understøttende foranstaltninger

Lærerne skal have tid til deres arbejde.

I den inkluderende skole stilles der i endnu højere grad krav til lærerne i forbindelse med den del af lærerarbejdet, der ligger udenfor lektionerne:

- samarbejdet med fagkolleger og resursepersoner,
- samarbejde med forældre,
- sparring,
- faglig ajourføring og efteruddannelse i forhold til den elevgruppe, man har,
- konkret planlægning af differentieret undervisning

Projektet skal løbende evalueres.

- Gavner det eleverne?
- Gavner det undervisningen?
- Gavner det arbejdsmiljøet?